

ЮРІЙ ФЕДЬКОВИЧ

Tak вам — тибі

ТАК ВАМ ТРЕБА!

ІГРАШКА В ОДНІЙ ДІЇ
З МУЗИКАМИ, ТАНЦЯМИ,
СПІВАНКАМИ

КІЇВ—ЛЯЙПЦІГ
УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ

КОЛОМІЯ
ГАЛИЦЬКА НАКЛАДНЯ

WINNIPEG MAN.
UKRAINIAN PUBLISHING

ДІЄВІ ОСОБИ:

МАРФА, удова.

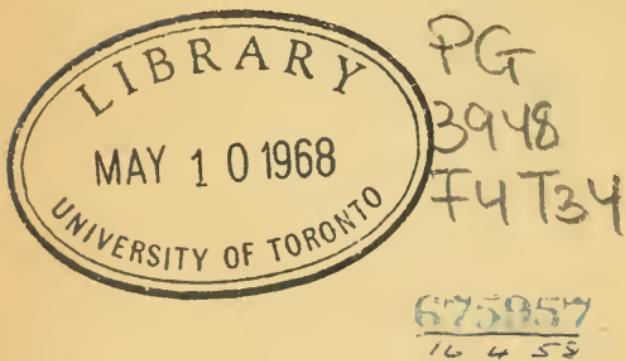
КАТРЯ } її дочки.
ОЛЕНА }

ІЛЛЯ ХРЕСТИК }
МІГАЙ ДУЧАК } капралу при іафантерії.

ФЕДЬ ДАРАДУДА, війт, Марфин сусід.

Відтак: парубки, лівчата, жінки, баби. — Сучавський
калугор. — Циган зо скрипкою. — Ореандар.

Село Мамаївці на Буковині — Річ ведеться на гостинці,
перед Марфиною хатою.

ПЕРША ЯВА.

(Гостинець, при гостинцеві Марфина хатка на подвіррю,
при воротах густий корч. — За сценою чути скрипку)

Хрестик із Дучаком співають:
Гей, орле, орле, сивий соколе,
Чи не бував ти в нашій стороні?
Чи не чував ти о якій новині?
Гой, чи не тужить дівчина к' мині?
Ой, тужить, тужить, в ліжечку лежить,
Правою ручечкою сердечко держить,
Коло неї мати, як тиха вода:
Не жури ся, доню, — ти ще молода.
Гей, орле, орле, занеси їй вість:
За годину, за дві — буде миливій гість!

Хрестик з Дучаком (виходять на сцену).

Хрестик (хоче з Дучаком прощатись).
Тепер же, брате, камрате мій годний,
Бувай здоровий. — У військовім стані
Немає батька, немає там нені,
Пожалувати, любе-щире слово
Заговорити, серде розпитати
Про його горе . . . ох-ох, миливій Боже! . . .

Або, як жаль, та царські пани, муштри
Здоровля візьмуть — підеш до шпиталю —

Сестричка ж прийде водиці подати —
Або головку болящу звязати
Легеньков ручков? — Ох, нї, нї, нї, брате!
Коли камфотер змилуєть ся дати
Ложку водиці, а нї — й так сконаєш
Боже наш, Боже! . . . . .

Але то за щастям —

За щастям ходить, хоть де — так і в

[війську, —

Де котрий служить — казав би — сердешний
Світа не має, такий чужениця;
Ходить, мов блудить, — нї сам не говорить,
Нї другі браття його не займають,
Хиба на варті до темної нічки
З ясними зорі¹⁾ розмовить ся, тільки
В нього й мови. — Зіроньки погасли,
Фрайтер злюзує — а він знов нїміє.
Де-кому ліпша знов доля судилася
В Господа Бога. Коли в його серце
Обгорнути туги, або жаль за домом
Його, мов чорна гадина, стинає:
То він наверне щиру тобі душу,
Що і за батька, і за маму стане,
В тузі розважить, в пригоді не лишить,
Над твоїм горем і собі заплаче,
А як загинеш — нову домовину
Тобі утеше, висипле могилу,
Ще й хрест покладе . . . а в неділю вранці.

¹⁾ зорями (стара форма)

Піде на цвінтар, нищечком поплаче,
Хрест поцілує, молитви зговорить, —
За твою душу . . . . .

О брате мій, брате,
І ми так жили.

Ми хліб не ділили,
Нас камераття не чули ніколи,
Щоб ми сказали: нещасная доле,
Або — що тяжко. Нам не було тяжко . . .
Нам було легко — бо страждали разом.
Двом і вмірати лекше із собою,
Бо серце знає, що не — сиротою!

Д у ч а к.

Ілашу, братіку: не говори так сумно, бо
— їй Богу — заплачу. — (Утираєть ся) А я не
плачав, ще відколи в війську.

Х р е с т и к.

Коли ж бо я тебе сам видів, як ти плакав.
А знаєш, коли мене за фельфебра Хаскиля
хотіли пан капітан до штокгавзу? А видиш,
як я тебе зловив?

Д у ч а к.

А ти не йдеш зо мною далі? Таже мені
здается, що ти з Лужан, а не з Мамаївців? —
Не казав ти мені сам, що ти з Лужан?

Х р е с т и к.

Воно так, — але я тобі ще й не розпові-

дав, мабуть; — от два роки тому, як машерували ми з Черновець до Італії. — Першу стацію мали тутки в Мамаївцях, — а мене дали на кватирю в оцю хатку, до одної бідної вдови: в тої вдови є дві дочки: Катря та й Олена. От з тою Катрею я спізняв ся. Боже милив, що то за дівчина! — не дівчина, але англі — кажу тобі. Коли б ти її пізнав, то сам сказав би, що понад неї немає вже в світі. — Як же я йшов від їх, то вона мені дала слово, та й присягла ся на душі й на тілі, що мене ждати ме. А я хочу тепер умисне повернути, щоб довідатись, чи справді воно так. Коли — то будеш ласкав сеї осени до мене в дружби. А тим часом, камрате — (хоче з ним прощатись).

Дучак.

А пожди ж, брате, от що мені впало на думку. Коли ти, по-правді, гадаєш тут брати, то ліпше було б, що б ти вперед довідав ся, як та й що. — Бо хто знає: може, дівка вже віддана, а може, кого іншого собі вже сподобала — дівочі, як то кажуть, швидкі очі, — як же ти ввійдеш у хату, то або сорому набереш ся, або жалю не збудеш. А так ліпше: ти скловай ся там у корч, а я тут ждати му, хто з хати не вийде. Таким способом я їх зараз розуму стребую. Уздримо, що добре — ми тоді в хату, а ні — того цвіту по всім світу. Добре я кажу?

Хрестик.

Ще ти мені не добре казав би! Але братчику, як доведеть ся, що вона мене не забула, моя голубка, що вона мене вірне дождала, що вона мені зичлива, як давно — що тоді буде!

Дучак.

Або ж я тобі не казав, що тоді буде? Возьмемо собі бочку пива, скрипку маємо, парубків скличемо: справимо тобі такі запойні, щоб сім рік мамаївські хлопці згадували! Чи як кажеш?

Хрестик.

Ну — то я йду хиба ховатись. Але ти, братчику, щоб її не налякав дуже, братчику! Не забудь же, братчику! (ховається)

Дучак.

Гайда-гай!! (Грає та й приспівує)

Гей, у полі край дороги
Стойть камінь маймурний —
А на тому камінчику
Сидить хлопець чорнобровий.

А помежи гороњками
Сходить місяць з зіроњками —
А ще вище підлітає
Сивий сокіл з вірлоњками.

Ой, летить же він, летить,
Та й крилоньками блудить —
Гой, так тяжко, гой, так нудно,
Як хто кого вірне любить!

Як хто кого вірне любить?! Цур йому!
що оце: як хто кого вірне любить?! — Оце, ма-
будь, кохання? — а вже ж! — але що воно є
таке — те кохання? Я чув від одної Талі-
янки, що воно є — і солодке, як мід, і гірке,
як полин — гм! — воно, мабуть, нії солодке,
нії гірке, але — дурне, бо як би розумне,
то люде такої небилиці не плели б. Бо
хто ж видів або чув у світі, щоб було що разом
і солодке і гірке? — Але, скажіть мені,
люде добрі, чому я ще ніколи не кохав ся? —
І малим був — не кохавсь, і погонич був до
волів — не кохавсь, і підпарубочив — не ко-
хавсь? Я раз питав ся Італіянки, чому оце,
а вона мені казала — що дурне, може! — вона
мені казала, що тому, бо я не вмію по-таліян-
ськи говорити. Або Хрестик ліпше може
вміє, як я? От брехала та й тільки. Але
тепер — нехай же буде, що буде — мушу вже
сам закохати ся, щоб предці тої штуки доко-
нати в світі, що то є, те враже кохання, — тфу
— пек йому! — я з новою зицирреглямою
тілько собі голови не клопотав, що тепер із тим
коханням! Може воно — — але ну — не

кажу вже нічого, доки сам не спробую.
(В хаті двері рипнули) Ага, хтось іде! — будете зараз нової практики знати. Ге-ге, Хрестику, — а як тобі тепер здається, небоже? Десь душно, — гірше, мабуть, як на зицирці, коли бувало наш пан обершт збісноватіть та стануть нас гонити тими полями коло Майліанду, чи що. — Терпи, небоже, — було не кохатись. (Олена виходить з коновками по воду) Ех, що за дівчина! . . . ну: коли оце Хрестикова, то вже ані раз йому не дивуюся, сердешний. (Олена стає серед подвірря, кладе коновки на землю, а сама бере собі квіток із подолка та заквітчується поволі) А, яка собі чепурна! Ну: коли в Мамаївцях усі дівки такі, то мені навіть нема чого до Лужан і трудитись?! — А подивітесь на, панство, що то там за ніжечки? — Сто тисяч її ма, з її ніжками такими білими та круглими! — О — о — — та й ще й усміхається! — А чуйте! (Розпинає на собі кабат) Ох, щось душно! Сьогодня буде спарний день, мабуть! — (Зітхас тяжко.) А оце що? Чи лише не — але де ж би кохання могло так борзо до чоловіка приступити — (Зітхас ще раз). А як би так, що оце, справді, кохання, що тоді Хрестик казав би? — — — Ні, братчику, не бійся ся, я тебе не зраджу, хотій нехай зараз пукну. (Зітхас дуже) Сердешна Таліянка, правду, мабуть, казала. Ну, невже ж так: я закохався! Але я тебе не зраджу, братчику

Хрестику, їй Богу — ні! Або я не жовняр? —
Links schaut! — умисне не буду на неї дивитись, та й що мені зробить! Овва! (Стройть скрипку)

ЯВА ДРУГА.

Олена (співає) Дучак (зза воріт приграває).

Ти, Василю, сиди в биллю,
А я собі в гаю;
Ти гадаєш, що я люблю —
А я ї нї думаю!

Дучак (нишком).

Ця, виджу, не дуже розпускається!

Олена.

Ти, Василю, сиди в биллю,
А я собі в лузї;
Ти гадаєш, що я люблю —
А я насміюся!

Дучак (нишком).

Сердешний Хрестик!

Олена.

Овва! Не мала би я що робити, та кохатись! Що мені за діло! (Співає)

Мені мати ворожила
Воском у коморі:
Не кохайся, моя доню,
Бо кохання — горе.

А Пінтукова Варвара каже, що нема вже у світі ліпшого, як те кохання! Та цур їй,

з її коханням! От моя сестра покохалась, та тепер нічого не діє, лиш ув'одно плаче та охає, мов та Жидівка на окопищу, — оттаке й мое було б, мабуть! — Не треба!

Дучак (зітхає дуже довго; нишком).

А Богу святому дякувати, — наче камінь мені з серця спав! А я, бігме, думав, що оце Хрестикова, а це, бачу, її сестра, та менша. Ну, хороше! — А як би оце була та Хрестикова? Не дай, Боже! — Дітько, кажуть, церкви не будує, але людей бунтує, таке й мое, мабуть, було б. А камрата зрадити — не може.

Олена.

Ну, та Катрин хоть парубок зі себе, — але за ким та Варвара пропадає? За тим мельниковим підлітком, що йому ще й вус не засіявся? Та цур їй, з її мельничуком! Я б (З хати хтось кричить: Дівко! — Зараз, зараз! — Ох, мені лишенко: де я оце тепер стала? — ага: я — я на нього й дивитись не хотіла б, не то що! (Співає):

Мені мати ворожила
Воском серед хати:
Не кохай ся, моя доню,
Лиш хиба з вусатим!

Та бо кат має — (З хати кричить: Дівко, гей!)
Зараз, зараз! — Ох, нуждо, де я оце стала? —

ага: кат має. Це вже, справді, так: кат має тепер кого й кохати. Де що було чемного — пішло флінту носити; лиш саме дрантя лишилось. Ох!

Д у ч а к.

Що красна, а що розумна! За оце ж їй —
(Грає козачка, Олена слухає.)

О л е на.

Ох, мені лишенко: а скрипка відки тут узяла ся? Ану ко, я подивлюсь. (Іде за ворота.) А то ви оце, пане вояк? Ох, лишенко! Як же я перелякалася!

Д у ч а к (нишком).

Це вже, справді, диво якесь, не дівка, коли вона скрипки бойтъ ся, ха — ха! . . . (До Олени.) День вам добрий, дівчино!

О л е на.

Зичу вам милого здоровля! А ви, може, на екзекуцію; га? Тоже ми вже заплатилися зо всім!

Д у ч а к (нишком).

А хто знає?

О л е на.

А палет маєте — га! (Нишком.) Ей, коли б хоть довго попосидів на тій екзекуції, може, хоть Катрю розважив би. А Катрі його на що? Вона має свого! (Глянула нищечком на

їого.) Це значно, що якогось доброго Газди син; який то собі поважний, який гордовитий!

Дучак (шукає ніби палета по всіх кишенях).

Десь затративсь ваш палет, та годі його й відшукувати! (Шукає ще раз.)

Олена.

Та-лишіть; ми вас і так приймемо! (Нишком.) А що в його за вічі ясні — аж говорять! На оцього коли б ото Пинтюкова Варвара подивилася, це не мельників Василь, що в його очі мов у тої глухої зозулі. Господи, коли б той палет не затративсь! (Голосно) А нема?

Дучак.

Нема!

(Доки Олена з Дучаком говорить, минають гостинцем люде з усіх буковинських народностей: Волохи гірські, Волохи пільські, Волошки рошіські з яблуками, Волошки пільські з куделями; Шваби, баєші якобенські, Швабки з кошелями на головах, Плтиловани з коробками, Пилипованки з олієм, сучавські Цигани в зубонах, та в антеревах; Жиди з цебуляними вінками через плечі, Жидівки в перлах, в руках несуть редьку за гичку; Вірмени з дротяними нагайками, претовсті Вірменки, гадіцькі Угри, Угорки в червоних очіпках, Угорочки з предовгими косами, Руснаки з косами або з вильми, Русначки з серпами або з граблями, Гуцули в мудерунках з топірцями, Гуцулки з люльками в зубах, и т. д. — Усі минають тихо, то по одному, то

по-парі, дехто кланяєть ся або Дучакові або гостям.
Жінки та дівчата кепкують нищечком з Олени; баби
стають по мінутці край сцени, та цокочуть, розмахуючи
руками та справляючи на Олену)

Одна дівка (зупинилась по дорозі, до Дучака):
День вам добрий, пане вояк!

Дучак.

Здорові були, серденько!

Дівчина.

А ви тепер із війська йдете?

Дучак.

З війська, кришечко. Або що?

Дівчина.

Да я хотіла вас розпитати, чи ви не
здібались у війську з одним жовніром?

Дучак.

Чому ні!

Дівчина.

Ви знати мете: що він стояв раз у Ши-
пинцях на екзекуції.

Дучак.

На екзекуції! (Нишком.) Чиста екзекуція!

Дівчина.

Він зростом буде так як ви — а, може,
трохи вищий, — в личко румяний, очі чорні,
усосочек невеличкий.

Д у ч а к.

Невеличкий! (Нишком.) Ця була б добра за хвельфебра у війську: дуже хороше провадила б ґрундсбух . . . (До дівчини): А з котрого він села, серце?

Д ї в ч и н а.

Їй Богу, що забула його запитати! Але він казав, що його батько сидить хутором коло самої церкви . . . Ви, мабуть, знати мете його.

Д у ч а к.

А як пишеться?

Д ї в ч и н а.

На прізвище не знаю — да на імя кажуть йому Митро: ви його знати мете?

Д у ч а к.

Я знов одного Митра, але того вже три роки як повісили.

Д ї в ч и н а.

Повісили!

Д у ч а к.

Повісили.

Д ї в ч и н а.

Ну, то вже ніщо й питати про його! А Онулрашків Василь коли вийде?

Д у ч а к.

Скоро пустять!

Д ї в ч и н а.

А коли пустять?

Д у ч а к.

Коли схочуть.

Д і в ч и н а.

За оце вам спасибі; ви мене розважили!
Бувайте здорові! (Одходить)

О л е н а (що досі ув-одно Дучакову скрипку обзи-
рала та до серця тулила).

А ви собі скрипку з війська винесли, чи
ви — (у хаті кричать: Дівко, а йдеш ти?!) Зараз
зараз! — Чи ви вже, дома знали грati?

Д у ч а к.

Ні, я в війську вивчивсь.

О л е н а.

Ану, заграйте!

Д у ч а к.

Та, коли б ви гуляли, я грав би.

О л е н а.

А самій добре гуляти?

Д у ч а к.

Ще й як! А нуте лиш оце. (Грає «Воло-
шина», Олена танцює)

О л е н а.

Ох, мені лишенько, як же я втомилася! —
А ви знаєте такоже і співати?

Д у ч а к.

Десь потрохи знат, — коли не позабував
уке.

О л е н а.

Та де би! — Ану заспівайте якої!

Д у ч а к.

Я хочу, щоб ви уперед заспівали, а відтак
аж я буду.

О л е н а.

А не сміяти метесь?

Д у ч а к.

Ні, серце!

О л е на (співає, Дучак приграває на скрипці).
Чи гай, чи гай, чи діброва — гой, чи ти там
[душко, стоїш? . . .
Чом до мене не промовиш чи ся Бога да й
[не боїш? —
Я б до тебе говорила я б до тебе щебе-
[тала . . .

Знає серце, кого любить — та коли б то не
[пропало! . . .
(Утирають ся обое)

О л е н а.

А ви плачете?

Д у ч а к.

Ні. А ви?

О л е н а.

Та й я ні, — мені щось в око впало.
(Нишком) Коли б то не стидно, я б йому
зарараз усю правду сказала! — Не скажу!
(До Дучака) Тепер же я вам співала, заспі-
вайте ж і ви мені.

Ду чак.

А як не вдам — не сміятиметься?

О л е н а.

Бігме, що нї!! (Нишком.) Я б з його сміялась! Боже миць!

Ду чак (співає):

Чи гай, чи гай, чи діброва — чи червоная
[калина!] . . .

Межи всіми дівочками лишень мені ти одна
[мила!]

Да не тому мені що хороше убрана —
Гой, а тому мені мила, що до серця пристала!
(Обіймились та голублять ся)

Хрестик. (Нищечком з корча):

Та й люде хочуть, щоб гаразд був на світі.

ЯВА ТРЕТЬЯ.

К а т р я (виходить із хати, в руках шитячко). Сонечко сходить . . . Боже миць, Боже, Як 'му¹) все радо! . . . Гори залеліли, Густа діброва у ручки аж плеще, Жайворонятко кричить та співає З усьої сили, Бога вихваляє, Ставок блищить ся, бистра річка грає, Люде веселі спішуть до роботи, Хто на леваду, хто на лан, співають, Сонечко сходить . . .

¹) = йому

Лиш мое не сходить! . . .
Милив-серденко, світе мій єдиний,
Чом ти не зійдеш? . . .

Вже забув, покинув —
Ох, тяжко-важко! . . .

Да що ж я говорю! . . .
Я не розумна . . . о, я божевільна,
Мені об ньому думати, об ньому —
Мені думати? — Він лицар цісарський,
Як сокіл ясний, як золото красний,
Йому й царівна ручку свою дала б,
Білії ручки в препишних будинках
Його б горнули — а, може, і горнуть,
А він про нас би, про нашу селину,
Про бідну вдову, про вдовину дочку
Мав думати? . . . Серце, серце мое, серце,
Покинь грішити . . . не бажай ти Бога
З святого неба, бо не твій то рівень . . .
Не досить щастя, що могло годинку
На його грудях любим сном спочити?
Ой, серце, серце, не бажай ти більше,
Як тобі можна . . .

Ой, як сонце світить! . . .
Де він тепер то, пан мій пробуває? . . .
Може, на муштрі став собі з панами,
Та яснов зброєв¹⁾ граєть ся? Ох, Боже!
Чи хоть коли то перша його мила

---

¹⁾ = ясною зброєю

Йому приснить ся? —

Не ридай, серденько:

Вдовиній дочці не така судилась

Золота доля . . . жаль, туга, могила!

(Доки оце проказала, вийшла собі за ворота, та й стала у куточку. Дучак із Оленою дали ся в бік так, що Катря їх не бачить. Хрестик вибігає та й кидається ся її поза шию)

Хрестик.

Голубко!

Катря.

Соколе! (Обнімають ся.)

Олена (до Дучака).

А ми що оце робимо?

Дучак.

Обнімаємось.

Олена.

А нам же можна обніматись?

Дучак (справляє на Хрестика).

Коли тим можна, то й нам можна.

Олена.

Тим що інше: ті обоє кохають ся, а ми ні . .

Дучак.

Хто каже, що ні? Ій Богу, що зараз піду та втоплюсь, коли ти таке говориш, — дур!

Олена.

Ох, лишечко! Кажіть уже, що хочете, лиш

не топіть ся, бійте ся Бога! Мене ще до ирото-
колу брали б! . . .

Д у ч а к.

Та ж я нічого не кажу, — ти сама кажеш.

О л е на.

Я кажу? Що я кажу? Ну: що я кажу?
Я нічого нікому не кажу!

Д у ч а к.

Або ти не казала, що ми не любимо ся,
чи що?

О л е на.

Хто? Я казала? Неправда! — я хоть . . .
(З хати кричат: Дівко, а де ти діла ся? — Дівко, го!!!)

О л е на.

Зараз — зараз! А хоть я, може, що й
сказала — то, бігме, не хотячи! Як вас маю
звати?

Д у ч а к.

А хто знає, як мають звати.

О л е на.

Ні-ні! Як — тебе звуть . . . (Соромить ся)

Д у ч а к.

Miráй?

О л е на.

Miráй.¹⁾

Д у ч а к.

Душко!

---

¹⁾ Михайло

О л е н а.

А не підеш топити ся?

Д у ч а к.

Не піду, серце!

О л е н а.

Ну, то й я вже не буду тобі казати, що тебе не люблю. Я лиш хотіла . . .

ЯВА ЧЕТВЕРТА.

У д о в а (вибігає з хати, розхрістана; в одній руці коцюба, в другій віник, під лівою пахою маглівниця).

К а т р я, О л е н а.

Ох, мені лишенько!!! — (Катря з Хрестиком утікають ув один бік, Олена з Дучаком у другий. — Удова шпуряє за Хрестиком коцюбою, за Дучаком мітлою, а сама стала з маглівницею, мов із мечем)

У д о в а (з великої досади).

Вайльо!! Гвалт, люде, рятуйте! Гвалту гей!! Вайльо! (парубки, дівки, жінки, люде, подорожні — усі збігають ся на сцену, дехто з коновками, дехто з відром, з цебрами, дійницями, дехто знов з горшком таки, люде з драбинами, з гаками, з сулицями; дехто кричить: «горить!» — «вогонь!» — «горимо!» — «води!» «давайте води!» — На дзвіниці ріжуть у дзвони. — За сценою чути орандаря, як кричить: «Гивалт! гивалт! лишіть церкви до дідке, та ратуйте пропінаціє», жидівка гвалтує собі: «мое гусоньке, куроньке, мої від перинех!» — Нарешті прибігає старий вйт, засапаний)

Війт.

Що такого? — Що такого? — Сусідо Марто, схаменіть ся! — Та же не видко нї вогню, нї чого — Бог з вами, схаменіть ся!

Удова (побивається).

Утекли, утекли, обі, обі за жовнірами, за стрижаками, ох, мені лишенько! . . . Біжіть, ловіть! —

(Усі люди, що на сцені були, розбігають ся на всі боки; за сценою чути: «Гвалт, ловіть! шукайте!» Орендар собі гвалтує: «опришкес! — гайдамахес! гануфес! — ай вай! — ай вай! — ай вай!»)

ЯВА ПЯТА.

Війт тай Удова.

Війт.

А я вам не казав ув-бдно: віддайте та віддайте ваші дівки? — Я вам не клепав ув-бдно? га? Тепер маєте! Так вам треба!

Удова (ув-бдно сварить ся з війтом).

Та за кого мала їх віддати? За кого мала їх віддати? За кола, чи за пня — га?

Війт.

Або я не казав вам, що я . . . вашу Олену, може, як узяв би? Але ви як задрали носа! . . . Так вам треба!

Удова.

Я? Свою Олену за вас? Свою Олену за

vas? За такого дідору? У мене Олена дівка
як золото, як срібло, як та пташка співоча!

Війт.

Та нехай же тепер у касарні щебече!
Дівчина молода, дівчині треба до людей, —
не казав я вам ув-одно? А тепер — от
маєте! Так вам треба!

Удова.

Воліє моя донька й до смерти дівувати,
піж маю я її за такого дідугана, за та-
кого кривулю, за такого драндюгу засилати!
На вас і пуша баба б не подивилась, не то
що! Ади! ади! Чого стари'анові захотіло
ся: ягоди молоденької! А засі, а засі! А
сором!

Війт.

Чому засі? Чому засі? Чому сором?
Тобі засі до мене, а мені можна взяти, де хо-
тіти! Торбо ти стара!

Удова.

Ти міху дірявий! Бери собі, про мене, і
з болота, а до моїх дітей тобі засі! Ми ще
маємо собі поговорити за ту леваду, що ти
мойому покійному пан-отцеві взяв, не бій ся,
буде тобі та левада ще бурляком лїзти!
Жди . . .

Війт (по хвилі геть перемінив ся . . . зітхає).

От, не доїдали б і ви мені, сусідко! —
Мене вже досить друга біда єсть, а то ще й ви!

У д о в а.

Йому біда! Йому біда! Рада б я знати,
що йому за біда? Людську кров пе, людську
працю єсть — та ще йому біда!

В і й т.

А ви знаєте, що мені нема кому й їсти
зварити, що мене нема кому ні обзолити, ні
виобіськати? Що мені нівідки, ні ради, ні
поради? Ох, сусідко, сусідко: пожалуйте хоть
ви мене! Що моїй біdnій голові робити? . . .

У д о в а.

Вам треба конечне оженитись!

В і й т.

Та де возьму? Ну та де? Дівка не хоче
йти за старого, молодицю боюсь брати.

У д о в а (що в-одно гладить собі лице та чепурить ся).

Вам не дівки треба, щоб от бігла за жов-
нірами, як ось мої дві, та ні молодиці, щоб то
— що день, добрий день — знаєте? Але . . .
вам узяти б собі де вдову поважну, щоб ні
дуже ще стара, та й ні з тих таки молодих, —
вам треба, як я кажу: жони розумної, гострої
(нишком: ось якби я я!), що зазнала й біди й
гаразду! . . .

В і й т.

Їй Богу, що ви оце правду кажете!
Може, ви де знаєте? Нарайте мені!

У д о в а.

Я — бігме — так не знаю, коли б то так
проти вас . . . (гадає) — ні, не знаю, — нема.

В і й т (підсувається до неї).

А як би таки ви сами?

У д о в а.

Бог би з вас жартував!

В і й т.

Хто каже, що я жартую? Таки на-
правду говорю: підете за мене?

У д о в а.

У мене ще дві донці.

В і й т.

Доньки повіддавати.

У д о в а.

Оце вже, справді, так: донькам не коло
мене сидіння. Я жінка слаба; чи ж я годна
такі дві дівці, як вони, і наглядіти? Коли б
мені й сьогодні хто трапився, сьогодні од-
дала б.

ЯВА ШЕСТА.

(Парубки та дівки, що перш були на сцені, ведуть з
одного боку Хрестика з Катрею, з другого боку Олену
з Дучаком.)

П а р у б к и.

Ведемо вам осьде ваших дезертирів, пані-

маточко! Нам годить ся тепер перейом: Бочка пива, да ще й серецького!

Катря, Олена (до Удови).

Ми, мамо, нічого не винни, — вони нас силою узяли.

Удова (щілу оцю сцену дуже ласкова — до Хрестика).

А то ви оце, Ілашку? Бодай вас! А ви чому зараз у хату не йшли, але таку гію мені нарobili?

Хрестик (щілує стару в руку).

Це все отцей ґосподар винен! (справляє на Дучака) Я хотів іти відразу в хату, але він мені каже, щоб я сковавсь у калину, та вперед довідавсь, чи Катря мене не забула.

Олена (до Дучака).

А ти такий пташок? Добре, що я знаю — не бій ся: скажу я все мамі!

Хрестик.

Аж тут надходите ви, пані-маточко: а мені так стидно стало — що й давай на-втікача!

Війт.

Пане капраль! А ви так і на войні робили? (Хрестик війта в лицо, — війт чхає.)

Парубки.

На здоровля вам, пане війте!

Хрестик (до Удови).

Не гнівайтесь, пані-маточко. (Щілує її в

руку.) Ви сами знаєте, що то кохання може: — (Удова споглядає мило на війта, що за хавки тримається) Благословіть, пані-маточко; я вже маю свій абшит, маю й на чим жити. Благословіть, голубко!

У до в а.

А я знаю, що з вами робити? Як ти казвав би, Федю? Благословити, Федю?

В і й т.

Та благослови хиба, щоб і тебе так не переблагословив, як ось мене, що аж у вухах мені гуде.

Хрестик (цілює війта в руку).

Татку!

В і й т.

Як би я такого сина мав, то вже давно мене не було б на світі.

У до в а (до Хрестика).

Ну, про мене, ходіть уже! (Хрестик із Катрею припадають.) Нехай же вас Мати Божа благословить!

Ду ч а к (до Олени).

Ходім до мами, нехай і нас!

О л е н а.

Ну, слухайте! А оце якої?

Ду ч а к.

Такої, щоб за місяць весілля нам . . .

Олена.

Та цур же тобі з твоїм весіллям! Чи чули ви люде добрі, такого: нї бачила до сього дня, нї виділа — тай уже за весілля говорять?!

Війт.

Так вам треба!

Удова.

А там знов що такого?

Дучак (тягне Олену перед стару).

Та нічого, пані-маточко — прошу, щоб ішла до вас благословити ся, а вона не хоче.

Удова.

Та чому не йдеш, дівко?

Олена.

Коли вже мама кажуть, то хиба — йти.

Дучак.

І я так кажу, що йти.

Олена.

Мовчи — ти. Ти мені не маєш до розказу! Я маму маю слухати, не тебе! Мамо: йти?

Удова.

Тоже — коли любиш, то йди, бо я — маю інчу требу. (Штовхає війта лікtem.)

Війт.

Та бо ти не питаєш, нї — хто оце, нї —

що оце, нї відки оце, нї — по що оце, нї —
куди оце, нї — по якому оце, нї . . .

(Дучак війта в лиці, — війт чхає.)

У сї дївки.

Здорові були, пане війте!

В ійт.

Та щоб і ви здорові!

Хрестик.

Це, панї-маточко, мій товариш войськовий;
(справляє на Дучака) він із Лужан родом, — його
батько перший господар у селї, в його є сорок
фалеч рілї —

Удова.

Боже милий!

Хрестик.

В його є двацять фалеч сїнохати —

Удова.

Боже милий!

Хрестик.

У його є десять пар волів полових.

Удова.

Боже милий!

Хрестик.

У його хата нова, з хоромами, — ще клав,
як до війська йшов.

Удова.

Боже милий!

Хрестик.

Два вози ковані — з управою.

Удова.

Боже миць!

Хрестик (до Дучака).

Говори бо ѹ ти! — Мене вже хави болять
тільки говорити!

Дучак.

Я вже маю абшит. Коли ласка ваша, то
благословіть мене, панї-маточко, з вашою Олен-
кою (цілює стару в руку), а коли нї, то я її —
собі — украду.

Війт.

Чи ви, пане капраль, і в війську так
робили?

(Дучак війта в лиці, війт — чхав три рази)

Парубки — Дівки.

Здорові були! Здорові були!

Війт.

Це, бачу, не треба ѹ табаки! Щоби ѹ ви
здорові, діточки.

Дучак.

Ну, як поміркувались, панї-маточко: да-
сте, чи нї?

Удова.

А в знаю? Як ти кажеш, дівко? Може,
не любиш, то я тебе ѹ силувати не буду.

О л е н а.

Ага, щоб він мене відтак украв!

Д у ч а к.

А знай таки, що вкраду!

О л е н а.

Що вже мені з опришком діяти? Ходи хиба до мами. (Припадають.)

У д о в а.

Нехай вас Бог святий благословить!

У с і.

Амінь, амінь!

В і й т.

Так вам треба!

У д о в а.

Лиш нас двоє нема кому благословити!

У с і.

А — на щастя, на здоровля, на славу добру!

Удова — соромить ся ув-бдно. — Парубки беруть зза кресаків квітки, та подають дівчата, дівчата ділять ся в три табунчики, та плетуть три вінки, підійшовши наперед сцени; парубки додають їм ув-бдно квіток та бервінку. — Удова з війтом, Хрестик із Катрею, Дучак із Оленою стоять трохи позаду, та годування ся. — Дівчата, плетучи вінок, співають весільної):

А в неділю рано
Все море заграло!

Ой, не море то грає,
То княнь потапає:
«Гей, батьку-голубочку,
Подай мені білу ручку!
Гой, подай, батьку, обі —
Та рятуй мене д' собі!»
— Ой, не моя, синку, воля
Рятувати тебе з моря.
Маєш синку свою долю —
Най рятує тебе з моря!

Парубки (кричать):

Набік хлопці, набік: проступіть ся! Кресаки проч! (Усі дають ся назад, лише дівчата з вінками, та наші три парі на переду стоять.)

ЯВА СЕМА.

(Калугор, з предовгою білою бородою, у довгих чорних рясах, на голові підкашок; під паҳою книжка, в руках чотки з хрестиком — іде собі поволенівки. Серед сцени став благословити на всі чотирі сторони; усі припали на коліна. Дві дівчини підносять йому один вінок, він благословить, бере і кладе Катрі на голову; і другий так — кладе Олені, а третій — удові на голову. — Відтак відходить собі так, як прийшов, молячись Богу.)

Війт (встає).

Так вам треба!

ТАК ВАМ ТРЕБА!

ЯВА ОСЬМА.

(Циган зо скрипкою вискачує з одного боку на сцену, а орандар з великою бочкою з другого боку.)

Циган.

І — гу! . . . А тут весілля, чи що? Хі — хі — хі!!! —

Орандар.

Весілля, не весілля, а від пиві треба! Іші Богу, що вчора саме ніроке з від саме Серет вивезло! (Прицьмокує.) Ну — ну, що оде за пиво! Ану прошу, ану: дайте мені що уторговати хоть трохи, за то-то, що я від таке велике страх сьогодні набралось! Ай-вай . . . я вже гадало, що йому від страшний суд, або що, а то троє весіль! — Ну-ну: троє весіль лішче, як один вогонь — ох, вей . . . Ну — точити від пиві, чи, може, винести вам від горівке? Ніроке: таке горівке маю: саме сліш! Але я знаю, що наші Буковинці по панськи собі: лиш від пиві попивають, а горівке не хотуть і кушати. Ну-ну! а в мене око пива по шустці, ну, що то шустке значить? — пічо не значить! — (До війта.) А багато вам дати? Я вам зійд саме чіп!!

Війт.

Та хиба давай уже цілу бочку, що там тобі багато шинкувати! Ану хлопці: напийтесь лишень за здоровля моєї старої! (Обіймає Марфу.) Так вам треба!

Циган.

І — гу! — а якої вам заграти?

Усі.

Буковинської, буковинської, буковинської!
— Ану рубай буковинської! Ану, нашої!

Війт.

Так вам треба!

Циган заводить буковинської гуцулки. Парубки ловляться з дівчатами: уперед по парі, і погулявши стишок у парі, ловляться в хрещики (по 4), далі в зорничку (по 6), відтак у два колачі, а відтак аж усі в один круг, а все гуляють, Удова з війтом у переді. — Гуляючи, приспівує собі дехто: часом парубок, часом дівка, часом жінка, але так, щоб співанка в танці не вгавала. По декотрій співаночці — Війт усе кричить: «Так вам треба!»)

Легінь.

Ой, гуцул ся легко вбує, легко 'му ходити,
Та й молоду гуцулочку в таночку водити.
У Вижниці на крамниці, на високім замку
Куплю собі крисанину за пять левів банку, —
За пять левів крисанину, мальовані квіти.

Дівка.

Іде любчик через село — як золото світить.
Тóто в мене коханнячко, тóто в мене душка:
Та що в нього, каже, бляшка коло капелюшка;

Тόто в мене коханнячко, тόто в мене воля:
Каже: бляшка в капелюшко — квіти доокола.

П а р у б о к.

Як не возьму, пане-брате, в сусіда дівчину,
Запалю 'му сіно й хату — піду в Волощину.

Д ї в к а.

Спали сіно, спали сіно, спали й обороги,
А як ідеш до дівчини — не питай дороги.

П а р у б о к.

Мене пани катували, мене пани били,
А мені ся з того лиха кучері повили.
Повили ся кучерики як на бараночку,
А ще мені молодиці дають доганочку.
Молодиці доганочку, дівчата догану:
Абих сім рік не женив ся — не возьму погану!

Д ї в к а.

Або мене, любку, люби, або мене лиши,
Або мої чорні очі на папері пиши.

П а р у б о к.

Писав би я на папері — паперу не маю,
Пішов би я за папером — дороги не знаю.

Д ї в к а.

Любив мене любчик дуже, та й покинув уже;
А ще чую через люде, що любити буде.

Д ї в к а.

Ой, дуду, каже, дуду, бідувути буду:
Пробила я білу ніжку, на сухо 'ську груду.

Та коли б то на ту груду — а то на тернину —
Та коли б то в темну нічку, а то в білу днину!

П а р у б о к.

На що ж мені женити ся, на що ж мені долі,
Коли в мене у Черновцях карабін на столі;
Ой, карабін на столику, а шабля на клинку:
Сказав мені старий жовнір: «Шкода ж тебе,

[синку.]»

Ой, чи шкода, чи не шкода — коли уже
[взятий, —
А срібними ножичками кучерики втяті!

ВІД РЕДАКЦІЇ.

«Играшка» (фарса) в одній дії «Так вам треба» — невеличкий сценічний сільський малинок, мало реальний і простий, більш опереткового закрою, ніж поважний образочек із життя буковинського селянина, поміщений у журналі «Нива» з р. 1865 — мавувійти, здається, в репертуар львівського українського театру (бідного на песи) в 70. роках XIX. століття. На це вказувала б, між іншим, і та мішанина гуцульського говору з наддніпрянською мовою драматичних творів, що їх виставляли на сцені. Літературної вартості він не має і вказує тільки на те, яка невибаглива мусіла бути в тому часі публика, коли Фед'кович написав для неї таку играшку. Сама вона, не роблячи чести Фед'ковичевому талантові й його розумінню завдань театру, цікава тим, що дає ще одне свідоцтво на те, як Фед'кович брав ціле життя злегка, як кохався в позверхності (декоративності), що проскакує скрізь і в його повістях і у драмах (Довбуш), та що замітна сильно і в цій играшці (стор. 13), коли поет, не відомо, на що, виводить на сцену представників усіх народів, які живуть на Буковині. Для аматорських театрів вона годить ся.

Для читачів, не обзнайомених із колишньою австрійською військовою термінольгією та з буковинськими говірками, подаємо невеличкий словарець.

Абшит — звільнення з війська

ангіл — янгол

антереви — циганські причандали

Баєші — німецькі кольоністи в буковинських горах

банка — монета, ринський (две корони)

бурляком лїзти — горлом
лїзти (де бурлить сястра-
ва, переходячи до шлун-
ка)

Вайльо — горе мені, ли-
шенько, рятуйте (ром.)
війт — старшина, началь-
ник

Гадіцький — з Гадіка (Га-
дікфальви), мадярського
села на Буковині
гія — загаяння (гаїти час)
гостинець — битий шлях

Гануфес — злодій (жид.)
грундебух — головна книга

Драндюга — обірванець

Зицирка — муштра
зицирреттама — муштровий
устав

зубон — циганська одяжа

Інфантерія — піхота

Калугор — чернець
камрат — військовий то-
вариш

камфотер — шпитальний
прислугач, санітар

капраль — десятник
карабін — рушниця з ба-
гнетом

касарня — казарма

кресак — капелюх

Лев — ринський, дві ко-
рани

links schaut! — у лівогляй!

Ма — матері (лайка — сто-
тисяч її ма!)

маглівниця — качалка (на
білля), рубель

Майланд — Міляно (місто)
майлуроїй — мармуровий
мудерунок — одяга з усі-
ма причапдалами, що до
неї належать

Обершт — полковник
обзолити — у золі випрати

Палет — посвідка, наказ
на письмі

Пилиповани — старовіри
(з села на Буковині за-
мешкують)

Підканок — ковпак (попів-
ський)

Пільський — з долів, з
піль

пукнути — луснути
пустий — поганий, зіспо-
ваний; 2 ступ.: пущий
пущий, гл. пустий

Рошівський — з передмі-
стя Чернівців: Рошона

Руснак — Українець із до-
лів Буковини

Селина — сільце

Серет — місто на Буковині, славить ся добрим пивом

сліш — гарний (поль.
śliczny)

стація — постій

стребувати — спробувати
сулиця — держак залізних вил

Табун — громада
треба — потреба

Управа (на коні) — наряд,
шори

Фальча — міра землі, щоє
наче десятина, 1 $\frac{1}{2}$ морга

фельфебер — фельдфебель

флінта — рушниця

фрайтер — ефрейтор

Хавка — лице (грубе слово)

хороми — сіни

Штоклавз — тюрма

шустка — 20 сотиків

Якобенський — з Якобен, містечка в південній Буковині

* * *

Лужани }
Мамаївці } села під Чернівцями, сусідують зі собою.

ВАСИЛЬ ВЕРНИВОЛЯ.